

עין משפט
נר מצוה

א **א** **א** מיי פֿיה מהלכות ממרים הל"ה ופט"ו מהלכות סנהדרין הל"ג סמג לאוין ריטו ועשין קו טוש"ע יו"ד סי' רמא סעיף א בצה"ה וטוש"ע ח"מ סי' תכד פט"י אן:

ב **ב** מיי פט"ו מהלכות סנהדרין שס ופרק ט מהלכות גניבה הל"א סמג לאוין קלד:

ג **ג** מיי פט"ו מהלכות סנהדרין שס ופי"ג מהלכות ממרים הלכה ח סמג לאוין קוג:

ד **ד** מיי פט"ו מהלכות סנהדרין שס ופי"ט מהלכות יסודי התורה הל"א ופי"ה מהלכות ע"ז הל"ח סמג לאוין לה:

ה **ה** מיי פט"ו מהלכות סנהדרין שס ופרק ה' מהלכות ע"ז הלכה ו סמג לאוין לב:

ו **ו** מיי פט"ו מהלכות סנהדרין שס ופי"א מהלכות יסודי ביאה הל"ו סמג לאוין קג:

ז **ז** מיי פ"כ מהלכות עדות הל"י:

ח **ח** מיי פי"ג מהלכות עדות ארבע הל"ג:

ט **ט** מיי שס פי"א הלכה ו:

י **י** מיי פֿיה מהלכות ממרים הלכה ז סמג לאוין רי"ט טור שו"ע יו"ד סימן רמא סעיף ג [טוש"ע ח"מ סי' תכד סעי' אן]:

יא **כ** מיי פֿכיה מהלכו' שבת הל"ח סמג לאוין סה טוש"ע אר"ח סימן שח סעיף ח:

יב **ל** מיי פֿי"א מהלכות שבת הל"ז ופי"ח הל"ז ופי"י הל"י ופי"ד מהלכות חובל הל"ח סמג לאוין סה ועשין ע:

פרד:

אַלֹו הן הנחנקין: **ה"ג ואצטריך** למכתב מכה איש ומת ואצטריך למכתב ואיש כי יכה כל נפש. ולא כמו שכתוב בספרים כל

מכה נפש דבפרק יולא דופן (מדה מד: ושס) גמרינן בן יוס אחד דההורגו חייב ומפיק ליה מדכתביז ואיש כי יכה כל נפש נפש כל דהוי:

אִישׁ דבר מצוה אין. יש ספרים שכתבו בזה אשה לא ואע"ג

דהשוה הכתוב אשה לאיש וכו' וְהַיּוֹנֵב מִיָּלִי צַפְרָשָׁה שְׁנֵאמְרָה בַּלְשׁוֹן זָכַר אֶבֶל הֵיכָל דְּכַתִּיב אִישׁ בַּהֲדִיא מִמַּעֲטִין אִשָּׁה כַּדְפִירֶשׁ שְׁלֵהי פֶרֶק ד' מִיתוֹת (לעיל סו.) גבי מקלל אביו ואמו:

הוֹרָה אַמִּינָא אִפִּילוֹ נַפְלִיָם. תימיה א"כ היכי מייחייב דמי וולדות הא מייחייב מיתיה וי"ל דה"א דהכא

גזירת הכתוב היא היכא דלא נמכוין לוולדות כדאשכחן לרבי ו) ונתתה נפש תחת נפש ממון אי נמי נהי דהוה מייחייב אנפל לאחר שנולד קודם שנולד לא מייחייב: **הבחישה באבנים** בוי'. בהכחשה דלא הדרא איירי דאס לא כן לא שייך נזק דמקרי שבת מידי דהוה אהכזה על ידו ונמתה וסופה לחזור וצבהמה ו' לא שייכי ד' דברים: **אַלֵא** רָמָאן דְרִית לִיה דתנא דבי חזקיה. פירשתי לעיל צפ':

הגשרפין (דף עט: ד"ה צין):

מאן שמעת ליה דאמר מקלָקָל בחבורה חייב ר"ש. פלוגתא דר' יהודה ור"ש במקלקל בחבורה ומקלקל בצבערה לא מנינו בפירוש לא צמשנה ולא צבריייתא וצפרק האורג (שבת דף קו. ושס) דחק רש"י לפרש דנפקא מפלוגתא דמלאכה שאינה זריכה לגופה פטור עליה הלכך אין לך חובל ומצעיר שאינו מקלקל ואפילו מצעיר עזים לתבשילו מקלקל הוא אצל העזים ומה שהוא מתקן אצל אחרים לרבי שמעון לא חשיב ליה דהא מלאכה שאינה זריכה לגופה היא אס כן כי חייב הכתוב חובל ומצעיר מדאצטריך למשרי מילה ומדאסר העברה דבת כהן על כרחיה במקלקל נמי חייב אצל רבי יהודה סבירא ליה מלאכה שאינה זריכה לגופה חייב עליה הלכך חיוב דחובל צריך לכלבו ומצעיר צריך לאפרו משכחת לה ואע"פ שמקלקל הוא אצל מלאכה עצמה מתקן הוא אצל אחרים ולרבי יהודה צבי האי גוונא מלאכה היא משום תיקון דאחרים אצל מקלקל ואינו מתקן פטור לשון הקוגט' כתבתי השתא הא דאמר' התם צפרק האורג (שס) תני רבי אבהו קמיה דר' יוחנן כל המקלקלין פטורים חוץ מחובל ומצעיר אמר ליה פוק תני לצרא חובל ומצעיר אינה משנה בו' משמע מתוך פי' הקונטרס דר' אבהו כר"ש ורבי יוחנן דבעי כריך לכלבו ולאפרו כר' יהודה וחוה תימיה א"כ אמאי א"ל פוק תני לצרא אטו משום דס"ל כרבי

יהודה מאן דתני כר"ש משתיק ליה דכי האי גוונא פריך פרק קמא דחולין (דף טו.) ועוד אי חשיב תיקון גמור כריך לכלבו ולאפרו אמאי נקט חובל ומצעיר ועוד דר"ש אפי' בחובל ומצעיר בעי שתהא זריכה לגופה כדמסיק בשמעתין גבי חובל ובשלהי ספק אכל (כרייתות דף כ:) גבי הצערה על כן נראה דר' אבהו ור' יוחנן אליבא דר"ש פליגי דר' אבהו כר"ש כדאיתא צפרק האורג (שבת דף קו.) ורבי יוחנן סבר דאפילו ר' שמעון בעי תיקון קלט ומיהו לא חשיב תיקון שיתחייב צדק לר' יהודה דאין דרך לחבול בחצירו ליתן לכלב ולשרוף גדיש בשביל אפר ופלוגתא דמקלקל בחבורה דרבי יהודה ורבי שמעון קים ליה להש"ס או בקבלה או שמה צרייתא שנויה בשום מקום וכי תימנא לרבי אבהו כיון דליכא תיקון א"כ זריכה לגופה היכי משכחת לה הא משכחת לה באיסורי הנאה שסבור שיכול ליהנות וליתן לכלבו וכן מצעיר באיסורי הנאה שסבור שיכול לבשל קדירה ועוד יש לדקדק פלוגתא דמקלקל בחבורה מדתנן בפסחים פר' אלו דברים (דף עב: ושס עג. ושס) ושאר כל הצוחים ששחטן לשם פסח אס אינן ראויין חייב ואמר' בגמ' מאן תנא דשני ליה בין ראוין לשאינן ראויין ר"ש הוא ואמרין התם לעיל מיניה דאיירי בטועה אלמא מחייבינן מתעסק ואמרין צפ' ספק אכל (כרייתות ד' יט:) הנח למינוקות הואיל ומקלקל בחבורה חייב ומדמחייב רבי שמעון מתעסק בחבורה שמע מינה מקלקל

אלו הן הנחנקין פרק עשירי סנהדרין

אַלֹו הן הנחנקין. **ממרא על פי צים דין**. כמו ממרים הייתם עם ה' (דברים ט.) שמסרב על פי צ"ד הגדול שצלשכת הגזית: **וּזוּמְמֵי צַת כַּהֵן**. אע"פ שהם היו מחייבין אותה שריפה אין נדונין אלא צמיחה שהיו מחייבין לבועל והיינו חנק כשאר צא על אשת איש כדמפרש קרא היא תשרפה) ולא בועלה וחוממיה ילפינן מכאשר זמם לעשות לאחיו) לאחיו ולא לאחותו: **וּבּוּעֵלָה**. בנשואה צת כהן קמיירי אצל ארוסה בועלה בסקילה: **גַּב' ס"ד**. צתמיה: **קַטַל חַד בַּסִּיף**. כדתנן צפרקין לעיל (דף עו.) אלו הן הנהרגים הרוצח ועיר הנדחת: **מאי איכא למימר**. הכא דאיכא למדרש דאביו דאביו צחנק: **אַלֵא מדכסיב מכה איש ומת**. היכא דבעי מיתה מפרש מיתה בהדיא: **אִפִּילוּ נַפְלִיָם**. כגון בן תשעה ורשאו אטוס או שיש לו שני גבין דלא חיי: **דְּכַסִּיב צִיָה נַפֶּשׁ**. ונפש משמע דס דהוה חצורה: **הכחישה**. לצהמה: **צֹאנִיָם**. דלא עשה צה חצורה: **לנפש אדם**. דהיינו אביו דאע"ג דלא בעינן מיתה חצורה מיהא בעינן: **אַלֵא הַקִּישָׁא למה** לי. דאחשק מכה אדם למכה צהמה בחד קרא הואיל וילפת ליה מאס אינו ענין: **לַדְסִנְיָא דְבִי חֻזְקִיָה**. צב"ק [צהמניח] (דף לה.)

לפטור חייבי מיתות שוגגין מן התשלומין מה מכה צהמה לא חלקת צו וכו': **הִנִּיחָא וכו'**. פלוגתא דרבי יוחנן ורשב"ל בצמזות באלו נערות (דף לד:.) **מה מכה צהמה לרפואה**. כגון מקי' דס פטור מן התשלומין שהרי לא הוסיקה: **אף מכה אדם**. דייטנו אביו: **לרפואה פטור**. ממייתה ואע"ג דחצורה היא: **והצנע לרעד כמוד**. לא הוזהרו ישראל מלעשות לחצריהם אלא דבר שאינו חפץ לעשות לעצמו: **סִינְאו**. קוץ ישב לו בצבירו: **לַמַּסַּח לִיה כּוּוּסָא**. כויה להוציא ליחה ממנה: **אי הכי אחר נמי**. לא ליפתח שהרי כל ישראל הוזהרו על חבלת חצירו דכתבי' (דברים כה) לא יוסיף פן יוסיף: **שגגה לאו**. כשאין מתכוין הוי שגגה באיסור שזדונו לאו בעלמא דקיל: **מחט של יר**. היא מחט קטנה שמופרין בה בגדים ניטלת בשבת ליטול בה את הקוץ. ומשום דקמתי לה להלן במסכת שבת צפרק כל הכלים (דף קכב:) גבי ושל שקאין לפתוח צו את הדלת קיל ליה להא קטנה מחט של יד: **דִּילֵמָא חֲבִיל**. ועצד חצורה בשבת: **מקלקל הוא**. וכל המקלקלין פטורין בחלול שבת דמלאכת מחשבת כתיב) ואין מחייב אמקלקל אלא רבי שמעון ומקלקל בחצורה רבי שמעון נמי לא מחייב אלא במתכוון לכך דהוי כריך לחבלה אצל העוטל קוץ אין כריך לחבלה וצבאזנו לא יחבל: ור'

יהודה מאן דתני כר"ש משתיק ליה דכי האי גוונא פריך פרק קמא דחולין (דף טו.) ועוד אי חשיב תיקון גמור כריך לכלבו ולאפרו אמאי נקט חובל ומצעיר ועוד דר"ש אפי' בחובל ומצעיר בעי שתהא זריכה לגופה כדמסיק בשמעתין גבי חובל ובשלהי ספק אכל (כרייתות דף כ:) גבי הצערה על כן נראה דר' אבהו ור' יוחנן אליבא דר"ש פליגי דר' אבהו כר"ש כדאיתא צפרק האורג (שבת דף קו.) ורבי יוחנן סבר דאפילו ר' שמעון בעי תיקון קלט ומיהו לא חשיב תיקון שיתחייב צדק לר' יהודה דאין דרך לחבול בחצירו ליתן לכלב ולשרוף גדיש בשביל אפר ופלוגתא דמקלקל בחצורה דרבי יהודה ורבי שמעון קים ליה להש"ס או בקבלה או שמה צרייתא שנויה בשום מקום וכי תימנא לרבי אבהו כיון דליכא תיקון א"כ זריכה לגופה היכי משכחת לה הא משכחת לה באיסורי הנאה שסבור שיכול ליהנות וליתן לכלבו וכן מצעיר באיסורי הנאה שסבור שיכול לבשל קדירה ועוד יש לדקדק פלוגתא דמקלקל בחצורה מדתנן בפסחים פר' אלו דברים (דף עב: ושס עג. ושס) ושאר כל הצוחים ששחטן לשם פסח אס אינן ראויין חייב ואמר' בגמ' מאן תנא דשני ליה בין ראוין לשאינן ראויין ר"ש הוא ואמרין התם לעיל מיניה דאיירי בטועה אלמא מחייבינן מתעסק ואמרין צפ' ספק אכל (כרייתות ד' יט:) הנח למינוקות הואיל ומקלקל בחצורה חייב ומדמחייב רבי שמעון מתעסק בחצורה שמע מינה מקלקל

מסורת הש"ס

- א) [לעיל עב: לקמן פט.],
ב) [לעיל טו: גכ:],
ג) [לעיל ח: זכ:],
ד) [לקמן פה: א],
ה) [לעיל עט: ושס נסמן:],
ו) [בערוך ערך בע ד' איתא בועתא],
ז) שבת קו. קכב:,
ח) [ויקרא כא],
ט) [דברים יט: ו'] [שמות לה],
י) [ע"י חוס' מדה מד: ד"ה איש כי יכה],
יא) [כדאיתא פסחים מג:],
יב) [לעיל עט:].

- תורה אור השלם
1. ומבזה אביו ואמו מות יומות:
שמות כא טו
2. מבזה איש וְמוֹת מוֹת יומות:
שמות כא יב
3. או באיבה הקדוה בידו וְמוֹת מוֹת יוֹמֶת הַקּוֹפָה רָצַח הוּא גַּאֵל הַדָּם וְמוֹת אֵת הָרָצָח בַּפֶּגֶעוּ בּוֹ:
במדבר לה כא
4. כל מבזה נפש לפי עדים יִרְצָח אֵת הָרָצָח וְעַד אֲחֵד לֹא יַעֲבֹד בְּנֶפֶשׁ לְמוֹת:
במדבר לה ל
5. או איש כי יכה כל נפש אדם מות יומות:
ויקרא כד יז
6. ומבזה בהמה וְשִׁלְמָנָהּ וּמִבְּזָה אֶדָם יוֹמֶת:
ויקרא כד כא
7. ומבזה נפש בהמה וְשִׁלְמָנָהּ נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ:
ויקרא כד יח
8. לא תהם ולא תשר את בני עמך וְאַחֲבָהּ לְרַעֲךָ בְּמוֹךְ אָנִי יְיָ:
ויקרא יט יח

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הבחישה וכו'.
לא שייכי ד' דברים. ע"י גטיין דף מז ע"ב חוס' ד"ה ושור:

- הגהות הב"ח
א) גמ' רב פפא לא שציק לצריה:

מסורת הש"ס

א) [שבת קה: קז: קמא: כריעות כז:], ב) [ז"ק פו:], ג) כחצות לב: מכות טו, ד) [יבמות כב: וס"ג], ה) [שם קא:], ו) [ז"ק נד: ד"מ סב, חגיגה כו, יבימות כב:], ז) [משפטים פרשה ה], ח) [שבת לה:], ט) [דף מד:], י) [דף פו:], יא) [וע"י היטב מוס' יומא' יט: ד"ה מי חיבא ומוס' ד"מ י: ד"ה מן],

תורה אור השלם

- ↑ אֶלֶּהֶם לֹא תִקְלָל וְקָשִׁיא בְּעַמְּךָ לֹא תֵאָרֵר: שמות כב כז

מוסרף רש"י

מלאכה שאינה צריכה לגופה. כל מלאכה שאינה צריכה אלף לטקיה מעליה, הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, דברזנו לא בזה לו ולא היה צריך לה, הלכך לאו מלאכת מחשבת הוא לר"ש (שבת צג:). ביישור ישן, צייט אלס יסן, רומת. מתוך שנתו ולא הכיר בבשמו שעשה זה (ז"ק טו:). הכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה לזוקה. שאס יש זה משלומי פרוטה משלם ואינו לוקה, דליפין בכמויות באלו נעוה (לב:). בפירוט ריבנה תורה חובל בחבירו למשלומן, וכי אין זה שוה פרוטה לוקה שעבר על לא יוסיף פן יוסיף (מכות ט:). דמקשינן הכאה לקללה. ברשת ואלה המשפטים סמך הענין אלף שפסוק אחד מפסוק ציניה ואיכא למ"ד היקש הוא (יבמות קא:).

וּר' שמעון אִים לִיה מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. בפרק המנציע (שבת ד' נג:). גבי המוליא את המת במטה: **מהו שיעשה שליח**. ד"ד לאציו אס נתחייב אציו נדוי או מלקות: **ואחר מי הסירו**. לקללו ולהכות את חבירו והלא כל ישראל הוזהרו על הכאת חביריהם ועל קללתם כדילפינן דר' מיתוס (לעיל ד' נח:). אפ"ה נעשה שליח ד"ד לכך דכתיב (דברים כה) ארבעים יכנו וכתיב (במדבר ה) יתן ה' אותך: **ומה מי שמואז להכוסו**. ברייתא תניא הכי במכילתא⁽¹⁾: **מאי לאו אידי ואידי**.

מזוה ואינה מזוה תרווייהו במקום מזוה והא דבזנו והא באתר והכי קאמר ויליף אזהרה למכה אציו: **ומה אחר שמואז להכוסו במקום מזוה**. דכתיב יכנו: **מזוה שלא להכוסו**. יותר מארבעים דכתיב (דברים כה) ולא יוסיף פן יוסיף בזו שאינו מזוה להכותו אפילו במקום מזוה אלמא אינו נעשה שליח לכך אינו דין שמוזהר שלא להכותו שלא במקום מזוה: **ומה במקום מזוה שמואז להכוסו מזוה שלא להכוסו**. יותר מארבעים דכתיב (דברים כה) ולא יוסיף פן יוסיף פטור. קס"ד דבזנו ממלקות: **ואינו יואל**. ואשמעי' דבזנו אינו נעשה שליח בית דין לכופו לנאת וקשיא לרב ששת: ה"ג והאמר **רב ששם ציישו יסן ומס חייב**. ציישו יסן ומת תוך שינתו: **חייב**. דהא מתבציישין בזיו והאי נמי ל"ש: **מכלל**. דחייב דקתני גבי בזו ממון קאמר בתמיה והא בזין זה שוה פרוטה מוקמת לה: **אלא**. על כרחך חייב דזינו קאמר מיתה: **הכא נמי**. דתני גבי אחר פטור דזינו קאמר וממלקות פטר ליה ואכתי מאי שנא: **צעושה מעשה עמך**. וזה שעובר עבירה שחייב מיתה לאו עושה מעשה עמך הוא: **הסינה קללה**. דכתיב ביה צעמך: **מקשינן**. כלומר גמרינן צמה מצינו. ואיכא דאמרי היקשא דכתיב מכה אציו ומקלל אציו גבי הדדי באלה

המשפטים אלף שמקרא אחד מפסיק ביניהם: **אי הכי בזו נמי**. דהא לא כתיב אזהרה במקלל אציו אלף במקלל חבירו שאציו בכלל עמך צפ"ד מיתוס (לעיל ד' טו:). דרב פנחס משמיה דרבא צמכתא חגיגה בסוף חומר בקודש: **במקוים**. הראוי להתקיים ולא זה שנגמר דינו: מדי

משום דהוי פסיק רישיה וחשיב מלאכת מחשבת כיון שידוע שיצטיר ור' שמעון דפוטר משום דלאנה צריכה לגופה ולא צעי מלאכת מחשבת דחגיגה (דף י:). מכלל דזהבצעה לא חיישינן והא דשרינן לבעול לכתחלה בשבת אס להנאת עצמו הוא צריך אפילו דס חבורי מחבר ה"ט משום דאינה צריכה לגופה ור' אליעזר דמחייב חטאת ^(א) במכבד ומרצן לאו משום דליהוי פסיק רישיה דהא שרי לר' שמעון לכתחלה אלף חשיב תיקון לכיבוד ולריצון כעין צנין ואפילו בלא השוואת גומות דבדבר מועט מיחייב משום צונה כדאשכחן ^(א) גודלת ופוקסת ובס"פ כירה (שבת דף מז:). דהוי שרי לטלטל נר הדולק בשבת אי לאו משום דבקים לדבר האסור היינו משום דאי מכבה בלא מתכוין אינה צריכה לגופה היא ומיהו תימא דהא לשמואל קאמר בפרק כירה^(ט) דבדבר שאין מתכוין סבר לה כר"ש ובמלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה כר' יהודה וכיון דסבר כר"י במלאכה שאינה צריכה לגופה היכי דבר שאין מתכוין דשרי התם (דף מא:). גבי מיתס שפיניהו לתת לתוכו מים להפשיר אפי' שיעור לצרך דהוה ליה שגגת סקילה וי"ל דהא דאשרינן הכא קוז וסילוא משום דחיישינן כשמתחיל להסיר שמה יתהפך דלא סגי אי לא הוי פסיק רישיה ולא יניח בצביל כך אבל שאר דבר שאין מתכוין דלא פסיק רישיה הוא שרי וליטול קוז בשבת מודה שמואל אע"ג דמחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה דקסבר מקלקל בחצורה פטור:

הא בבנו הא באחר. רוצה ללמד מכאן אזהרה למכה אציו דלא נפיק מפן יוסיף כיון דאינו מזוהה להכותו ומשמע בסמוך דאפי' ציואל ליהרג נפקא לן אזהרה לבזו דחייב דמוקי לה רב חסדא במסרצין צו לנאת ואע"ג דאין מזהירין מן הדין הני מילי להלקותו ומיהו קשה היכי אתא בזו בקל וחומר מאחר כיון דאחר פטור במסרצין צו לנאת ואינו יואל ושמה גלויי מילתא בעלמא הוא דפן יוסיף מיירי אפי' בזנו אע"ג דארבעים יכנו לא מיירי בזנו: **והאמר רב** ששת ביישו וכו'. תימא דבפ' החובל (ז"ק דף פו: ושס) צעי רבי אבא בר ממל ציישו יסן ומת מהו ולא איפשטיא והכא פריך בפשיטות ויש ספרים דגרסינן והאמר רב ששת ציישו יסן חייב ולא גרס ומת ולא נהירא דמה ענין יסן ליואל ליהרג ועוד מאי קמ"ל רב ששת במתניתין היא בפרק החובל ^(א) המבציש את היסן חייב ור"ת גריס והאמר רב ששת ציישו חייב ואיואל ליהרג קאי מיהו אין כל כך מיהא אס לא הביא דברי רב ששת בפרק החובל למיפשט הויא בעיא דכי האי גוונא אשכחן בנדירים בפרק אין צין המודר (ד' לה: ושס) דאיבעיא לן הנהו כהני שלוחי דידן או שלוחי דשמיא ולא מיימי התם דברי רב הונא צריה דרב יהושע דלמר בפרק קמא דקדושין (דף כג: ושס) הני כהני שלוחי דרשמנא ניניהו דאי שלוחי דידן מי איכא מידי דאין לא מצינן עבדין ושלוחי דידן עבדים: **הבהו הכאה שאין בה וכו'**. תימא אמאי לקי הא פן יוסיף לאו שניתן לאזהרת מיתת ד"ד הוא דמיניה נפקא לן אזהרה למכה אציו כדאיכא בספרי וצירושלמי:

אלו הן הנחנקין פרק עשירי סנהדרין

פה.

מקלקל נמי מיחייב ור' יהודה יש לדקדק דפטור מדתנן צפ" כל הכלים (שבת ד' קכב:.) ומיימי בסמוך דמחט של יד (מותר) ליטול זה את הקוז דמשמע ליה להש"ס דאיתא ככולי עלמא כי הויא דשליה שבת (ד' קמ:). דאמר'י אבל מוקףא מחמת חסרון כיס אפילו ר' שמעון מודה דתנן כל הכלים ניטלין בשבת חוץ ממסר הגדול ויתד של מחרישה ומנא ליה דמודה ר' שמעון זה אלא משמע ליה דבסתמא דהתם מודו כ"ע היכא דלא משכת פלוגתא וכיון דר' יהודה מחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה לא אפשר למישרי מחט של יד ליטול זה את את הקוז אי לאו משום דסבירא ליה מקלקל בחצורה פטור ואע"ג דאמר'י צפ" כירה (שס דף מז:). דשמואל במלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה כרבי יהודה וצפ" ספק אכל (כריעות דף יט:). מסיק ר"ג אליבא דשמואל הנח לחינוקות הוואל ומקלקל בחצורה חייב לאו משום דסבירא ליה הכי לשמואל אלא אליבא דמאן דמחייב קאמר ותדע דבשליה האורג (שבת דף קו:). אמר שמואל כל פטורי דשבת פטור אבל אסור לבז מהני תלת דפטור ומותר המפסי מורסא ומנא לן דפטור ומותר דתנן מחט של יד (מותר) ליטול זה את את הקוז ומדשרי ליטול הקוז ש"מ דקסבר מקלקל בחצורה פטור דמטעם מלאכה שאינה צריכה לגופה לא שרינא דהא סבירא ליה דחייב:

וּרבי שמעון האמר מלאכה שאינה וכו'. הא דקיימא לן הלכה כר' שמעון בגרידה לאו שגגת סקילה היא דאי צבד חריץ הוא כללחר יד כדאיכא שליה פ' כירה (שס דף מז: ושס) ועוד דאינה צריכה לגופה ועוד דאפי' לר' יהודה כל אין מתכוין דלא פסיק רישיה פטור מדאורייתא דלא הוי מלאכת מחשבת וכן משמע ציומא (דף נד:). גבי עששיות דאמר'י לירוף דרבנן פ"י כי האי משום דאין מתכוין ולא הוי מלאכת מחשבת והתירו משום דאין שבות במקדש

וכן מוכח בזהיה ^(א) דהמכבד והמרצן דהא רבנן דסבירא להו כרבי יהודה דדבר שאין מתכוין ופטרי אפילו ישוה גומות וכן בפרק ספק אכל (כריעות דף כ:). דמתעסק שאינו מתכוין למלאכה פטור כ"ש היכא דאינו מתכוין אלף לגרידה והא דמחייב רבי יהודה בכריעות נתכוין לכבות את העליונות והוצערו התחתונות מאליהן היינו התם שמוען דפוטר משום דלאנה צריכה לגופה ולא צעי מלאכת מחשבת דחגיגה (דף י:). מכלל דזהבצעה לא חיישינן ומהא דשרינן לבעול לכתחלה בשבת אס להנאת עצמו הוא צריך אפילו דס חבורי מחבר ה"ט משום דאינה צריכה לגופה ור' אליעזר דמחייב חטאת ^(א) במכבד ומרצן לאו משום דליהוי פסיק רישיה דהא שרי לר' שמעון לכתחלה אלף חשיב תיקון לכיבוד ולריצון כעין צנין ואפילו בלא השוואת גומות דבדבר מועט מיחייב משום צונה כדאשכחן ^(א) גודלת ופוקסת ובס"פ כירה (שבת דף מז:). דהוי שרי לטלטל נר הדולק בשבת אי לאו משום דבקים לדבר האסור היינו משום דאי מכבה בלא מתכוין אינה צריכה לגופה היא ומיהו תימא דהא לשמואל קאמר בפרק כירה^(ט) דבדבר שאין מתכוין סבר לה כר"ש ובמלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה כר' יהודה וכיון דסבר כר"י במלאכה שאינה צריכה לגופה היכי דבר שאין מתכוין דשרי התם (דף מא:). גבי מיתס שפיניהו לתת לתוכו מים להפשיר אפי' שיעור לצרך דהוה ליה שגגת סקילה וי"ל דהא דאשרינן הכא קוז וסילוא משום דחיישינן כשמתחיל להסיר שמה יתהפך דלא סגי אי לא הוי פסיק רישיה ולא יניח בצביל כך אבל שאר דבר שאין מתכוין דלא פסיק רישיה הוא שרי וליטול קוז בשבת מודה שמואל אע"ג דמחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה דקסבר מקלקל בחצורה פטור:

הא בבנו הא באחר. רוצה ללמד מכאן אזהרה למכה אציו דלא נפיק מפן יוסיף כיון דאינו מזוהה להכותו ומשמע בסמוך דאפי' ציואל ליהרג נפקא לן אזהרה לבזו דחייב דמוקי לה רב חסדא במסרצין צו לנאת ואע"ג דאין מזהירין מן הדין הני מילי להלקותו ומיהו קשה היכי אתא בזו בקל וחומר מאחר כיון דאחר פטור במסרצין צו לנאת ואינו יואל ושמה גלויי מילתא בעלמא הוא דפן יוסיף מיירי אפי' בזנו אע"ג דארבעים יכנו לא מיירי בזנו: **והאמר רב** ששת ביישו וכו'. תימא דבפ' החובל (ז"ק דף פו: ושס) צעי רבי אבא בר ממל ציישו יסן ומת מהו ולא איפשטיא והכא פריך בפשיטות ויש ספרים דגרסינן והאמר רב ששת ציישו יסן חייב ולא גרס ומת ולא נהירא דמה ענין יסן ליואל ליהרג ועוד מאי קמ"ל רב ששת במתניתין היא בפרק החובל ^(א) המבציש את היסן חייב ור"ת גריס והאמר רב ששת ציישו חייב ואיואל ליהרג קאי מיהו אין כל כך מיהא אס לא הביא דברי רב ששת בפרק החובל למיפשט הויא בעיא דכי האי גוונא אשכחן בנדירים בפרק אין צין המודר (ד' לה: ושס) דאיבעיא לן הנהו כהני שלוחי דידן או שלוחי דשמיא ולא מיימי התם דברי רב הונא צריה דרב יהושע דלמר בפרק קמא דקדושין (דף כג: ושס) הני כהני שלוחי דרשמנא ניניהו דאי שלוחי דידן מי איכא מידי דאין לא מצינן עבדין ושלוחי דידן עבדים: **הבהו הכאה שאין בה וכו'**. תימא אמאי לקי הא פן יוסיף לאו שניתן לאזהרת מיתת ד"ד הוא דמיניה נפקא לן אזהרה למכה אציו כדאיכא בספרי וצירושלמי:

שיכול

	א [נמי' פ"ה מהל' חובל הלי' טוש"ע ח"מ ס'י תב סעי' א:]
יג ב מיי' פ"ה מהל' ממרים הל' יב ועיין בכ"מ סמג לאוזן ריט טוש"ע י"ד ס'י רמא סעיף ד:	יד ג מיי' פ"ג מהל' חובל ומיזק הל' ג סמג עשין ע טוש"ע ח"מ ס'י תב סעיף לה:
בזו ד מיי' שס פ"ה הלכה ג סמג שס טוש"ע שס סעיף ב:	בזו ה מיי' פ"ה מהל' ממרים הלכה יב סמג לאוזן ריט טוש"ע י"ד ס'י רמא סעיף ד:

עין משפט

נר מצוה

י' א מ"י פ"ה מהל' ממרים הל' יד סמג לאוין ריט טוש"ע י"ד סי' רמא סעיף ה':

יח ב מ"י שם הלכה יד ונכרי אלפס עוד ציטמות פרק ז דף ה' והכי גרס חזק ממסית ומדיח שהרי אמרה תורה וכו' וכן איתא בשאלמות בלק ס"ס קלד חזק ממסית ומדיח שהרי וכו':

י"ב ג מ"י שם הלכה ה סמג שם טוש"ע שם סעיף א צב"ה:

כ ד מ"י שם הלכה א טוש"ע שם סעיף א:

כא ה מ"י שם הלכה ה טוש"ע שם צבגיה:

כב ו מ"י שם הלכה א (טוש"ע שם סעי' א):

כג ז מ"י פ"ט מהלכות גניבה הלכה ז סמג לאוין קנד:

כד ח מ"י שם הלכה ה סמג שם:

כה ט מ"י שם הל' ב:

כו י מ"י שם הלכה ג:

כז כ ל מ"י שם הל' ד:

כח מ ז מ"י שם הל' ו:

כט ס מ"י שם הל' ג:

ל ע מ"י שם הלכה ו:

תורה אור **השלם**

- לא תאבה לו ולא תשמע אליו ולא תחוס עינך עליו ולא תחמל ולא תכסה עליו: דברים יג ט
- כי איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו מות יומת אביו ואמו קלל דמיו בו:
- ויקרא יג ט
- ותקלל אביו ואמו מות יומת: שמות כא יז
- כי יקצא איש גנב נפש מאהו מבני ישראל והתעמר בו ומכרו ומת הגנב ההוא ובערף הָרֹעַ מקרֵבָה: דברים כד ז
- ונגב איש ומכרו ונקמצא בְּיָדוּ מוֹת יוֹמָתוּ: שמות כא טז

פה:

שיבוץ הוא־ החייב במכה בו'.
הוי מצי למימר הואיל וכתיב

בעמך כדאמר לעיל במקוים שבעמך: **וְכֹה** מכה אביו בו'. ואם תאמר מה למכה שכן צחקת תאמר במקלל

דבסקילה וי"ל דהיא גופה ילפינן השתא דמכה אביו במקל דבסקילה ומיאו קשה לבסוף דיליף דמקלל לאחר מיתה חייב וילף ליה שלא נעשה צו שלא צעמך כצעמך ממקלל דחייב ציה לאחר מיתה ומכה פטור דצעין נפש כדרשין לעיל (דף פד:). עד דעביד חצורה: **אִישׁ אִישׁ** מה תלמוד לומר **אִישׁ אִישׁ**. פירשתי שלהי פ' ד'

מיתות (לעיל דף סו. ד"ה לרבות): **וַיִּשְׁוּרוּ** ב**ישראל**. לאו לגמרי כישראל דשור של ישראל שנגח לשור של כותי פטור משום דקנסינן להו כדאמר בריש פ' ד' וז' (צ"ק דף לו:). ומיהו לגבי הכי הוי כישראל דשור של כותי שנגח לשור של ישראל תס משלם חצי נזק ומועד נזק שלם ושור של עובד כוכבים שנגח לשור של ישראל צין תס צין מועד משלם נזק שלם: **עַד** שיכניסנו לרשותו. משום דכתיב ונמלא זידו ואע"ג

דצ"פ דצבא מליעא (דף י:). גבי גט וגניבה מלריצין תרי קראי לרצוי דידו לאז דווקא דהוא הדין גגו חצירו קרפיפו דלמא כאן נמי יש שום ריצוי ואפשר דאם הגניבה אפילו ברשות בעלים חייב כדאשכחן גבי גניבה בפרק מרובה (צ"ק דף עט: ושם) דתנן היה מושכו ויואל כו' אי נמי הכא דפטור ר' שמעון מכרו לקרוצים דצעין שיואלנו מרשות אחיו כ"ש דברשות בעלים לא מהני כלל: מונמלא

ליה מאיש איש "דברה תורה כלשון בני אדם וליתני חומר במכה במבמקלל שהמכה עשה בו שלא בעמך כבעמך משא"כ במקלל קסבר ‏‏מקשינן הכאה לקללה לימא הני תנאי כהני תנאי דתני חדא כותי אתה מצווה על הכאתו ואי אתה מצווה על קללתו ותניא אידך אי אתה מצווה לא על קללתו ולא על הכאתו סברוה דכולי עלמא כותים גירי אמת הן מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר מקשינן הכאה לקללה ומר סבר ‏‏לא מקשינן הכאה לקללה לא דכ"ע לא מקשינן הכאה לקללה והכא בהא קמיפלגי מר סבר כותים גירי אמת הן ומר סבר "כותים גירי אריות הן אי הכי היינו דקתני עלה וישורו ב**ישראל** אינו חייב עד שיכניסנו לרשותו רבי יהודה אומר עד שיכניסנו לרשותו וישתמש בו שנאמר ו'התעמר בו ומכרו הגונב את בנו רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה מחייב וחכמים פוטרינן גנב מי שחציו עבד וחציו בן חורין ר' יהודה מחייב וחכמים פוטרינן: **גַּבְי'** ותנא קמא לא בעי עימור א"ר אחא בריה דרבא ‏‏ע"מור פחות משה פרוטה איכא בינייהו 'בעי ר' ירמיה גנבו ומכרו ישן מהו 'מכר אשה לעוברת מהו יש דרך עימור בכך או אין דרך עימור בכך ותיפוק ליה דליכא עימור כלל לא צריכא ישן דוגא עליה אשה דאוקמא באפי זיקא דרך עימור בכך או 'אין דרך עימור בכך מאי תיקן ת"ר 'כי ימצא איש גונב נפש מאחיו אין לי אלא איש שגנב אשה מניין ת"ל ‏‏וגונב איש אין לי אלא איש שגנב בין אשה ובין איש ואשה שגנבה איש אשה שגנבה איש מניין ת"ל ומת הגנב ההוא 'מכל מקום תניא אידך ‏‏כי ימצא איש גונב נפש מאחיו אחד הגונב את האיש ואחד הגונב את האשה 'ואחד גר ואחד עבד משוחרר וקטן חייב 'גנבו ולא מכרו מכרו ועדיין ישנו ברשותו פטור מכרו לאביו או לאחיו או לאחד מן הקרובים חייב "הגונב את העבדים פטור חני

דלוקמא צאפי ויקא. וכל כמה שהיא עבה מועיל יותר להגין בפני הרוח: אין לי אלא איש. כשהגנב איש: וגונב איש: ולא אשה וקרא קמא דלא קפיד אלגנז למיהוי איש דכתיב נפש הלכך אין לי אלא איש שגנב צין איש צין אשה דליכא דגנב הוי איש כחוב גונב נפש ואשה שגנבה איש דכתיב וגונב איש וגונב אפילו אשה גונבת משמע: **הגנב מ"מ**. וההוא דרשין ליה בפרסי [תפא דז] למעוטי גונב עצדו: ועדיין ישנו ברשותו. ברשות הגננב עלמנו שעדיין לא הכניסו גנב ברשותו: פטור. שהרי לא גנבו: לאביו. אביו של גננב:

אלו הן הנחנקין פרק עשירי סנהדרין

מידי דהוס לאחר מיתא. דילפינן לקמן מקלל לאחר מיתה חייב.

וא"ת והתנן מכה לאחר מיתה פטור והכא מיחייב ליה אהכאה דקתני הכהו וקללו היינו טעמא דפטור מכה לאחר מיתה משום דצעין חצורה ולאחר מיתה ליכא חצורה דליכא נפש דנפקא ליה לעיל [פד:] מנפש

ויואל ליהרג איכא חצורה דחי הוא אלא דסופו למות: **בַּרְתַּנִּי** **שהמקלל לאחר מיתא חייב**. כדיליף בגמרא: **והמכה לאחר מיתא פטור**. דחצורה ליכא: **גַּבְי'** אביו ואמו קלל. קרא יתירה הוא דהא כתיב רישיה דקרא אשר יקלל את אביו ואת אמו: **מכה שעשה שלא צעמך כצעמך**. דגבי הכאה לא כתיב צעמך למעוטי שאינו עושה מעשה עמך. והאי תנא סבר לא מקשינן הכאה לקללה מפני המקרא המפסיק צינתים: לא חייב צו לאחר מיתא. דהא חצורה כתיב: **לרצום צם** עומטוס **ואנדרוגינוס:** אין לי אלא אביו ואמו. שניהם יחד: אביו קינל ואמו קינל. כדאש המקרא סמך קללה לאביו וצבוק סמך לאמו: עד שיפרט לך הכסוב יחדו. וכמו שפרט בחורש בשור ובחמור^[ר] מדפרט לך ש"מ דאי לא הוי יחדו הוה משמע שור לצד וחמור לצדו והא אביו ואמו דרישא דרשין נמי או אביו או אמו וסיפא ללחמיו לאחר מיתה: **מומקנל אביו**. דואלה המשפטים י: **ואידך**. דמפיק לאחר מיתה מאביו ואמו קינל: **ולחמי נמי וכו'**. אמתינין קאי דקתני זה חומר במקלל מצמכה: **לימא הני תנאי**. תנא דמתניתינן דלא תנא חומר במכה שעשה צו שלא צעמך כצעמך ותנא דברייתא דלעיל דתנא ומה מכה שעשה צו: **גירי אמש סן**. מתחילתן גרים גמורים היו ועכשיו הרשיעו וישראל שאינו עושה מעשה עמך הוא וכי היכי דעל קללתו פטור על הכאתו נמי פטור: **גירי אריוס סן**. והרי הס כעובדי כוכבים גמורים: **אי ספי**. דטעמא דפטור משום דגירי אריות הן: **היינו דסנא עלא**. צתמיה. כהן מתני' דקתני אינו מצווה לא על הכאתו ולא על קללתו קמני ושורו כישראל שור שלנו שנגח את שורו ושורו שנגח שלנו תס משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם ואילו דעובד כוכבים תנן^[ר] שור של ישראל שנגח שור של עובד כוכבים פטור ושל עובד כוכבים שנגח שור של ישראל צין תס צין מועד משלם נזק שלם: **בַּרְתַּנִּי** **שיכניסנו לרשותו**. דכתיב (שמות כב) ונמלא זידו ותניא צמכילתא^[ר] ונמלא אין מליאה בכל מקום אלא בעדים זידו אין זידו אלא ברשותו וכן הוא אומר (במדבר כא) ויקח את כל אלרז ומידו: **גַּבְי'** **עמור**. שמוש: **גנבו ומכרו כשחא ישן מהו**. לקמן מפרש לה הכעיא: **מכר אשה לעוברה**. גנב אשה מעוברת ומכרה לעוברה שלא מכר הגוף שלה אלא שהיא עובר מכור: **דליא עימור**. לא צישן ולא צעובר: **דוגא עליא**. דסמך עליו:

דלוקמא צאפי ויקא. וכל כמה שהיא עבה מועיל יותר להגין בפני הרוח: אין לי אלא איש. כשהגנב איש: וגונב איש: ולא אשה וקרא קמא דלא קפיד אלגנז למיהוי איש דכתיב נפש הלכך אין לי אלא איש שגנב צין איש צין אשה דליכא דגנב הוי איש כחוב גונב נפש ואשה שגנבה איש דכתיב וגונב איש וגונב אפילו אשה גונבת משמע: **הגנב מ"מ**. וההוא דרשין ליה בפרסי [תפא דז] למעוטי גונב עצדו: ועדיין ישנו ברשותו. ברשות הגננב עלמנו שעדיין לא הכניסו גנב ברשותו: פטור. שהרי לא גנבו: לאביו. אביו של גננב: תני

	מסורת הש"ס
---------------------------------------	------------------------------

א) מסות יב, ב) (לעיל פד:.) ג) [בס"ח סי' תקע"ז] אסכריה טעם דחמור מקלל יותר ממכה מפני שבקללה יש חזק לאב לשמחון, ד) לעיל סו, ה) [שם] צ"מ ד: זא: ט: שבעות כו. חולין פח, ו) [וימא ט: מנחות ז: א,י.] ז) [בבבט לא: קדושין י: ז: וס"ג, ח) [ביבמות קא,]. ט) [מכות ט, י.] י) יבמות כד: צ"ק לח: נדה טו: חולין ג: קידושין עה:, י) [מוספתא דבי"ק פ"ח, ז] [דברים כב, מ] [שמות כא, ו] [צ"ק לו:]. ט) [משפטים פסרה ה, ט] [בספרי שם: גונב ורי,]

		
הגהות הב"ח		
א) גנב אביו ואמו קלל אלא לרי ואשוי:		

		
מוסף רש"י		
לרבות בת. שקללה או טומטוס שקלל (לעיל סו.), אין לי אלא אביו ואמו. כאלח (שם) קלל שניסם (חולין עח:). אביו שלא אמו אמו שלא אביו. לחד מהם,מנין (שם) אביו קלל אמו קלל. בתחלתו סמך קללה לאביו, בסופו סמך קללה לאמו (ב"מ צד: וכו"ז לעיל סו. ושבועות כו. וחולין עח:) למימרא דהו האי או האי (חולין שם) ולרי יאסיה אי לא דקר כתיב אביו ואמו קלל הוה אמיה רישיה דקרא שנין כאלח משמע (וימא ט:). משמע שניהן כאחד ומשמע אחד ואחד בפני עצמו. אביו ואמו משמע נמי או האי או האי (שם) מתחלת המקרא משמע את אביו ואת (ל' או את) אמו, דאע"ג דוי"ו מוסף על ענין ראשון, משמע נמי אחד מהם. עד שיפרט לך הכתוב יחדיו. כדרך שהלכך לפרוט בכלאים שכתבו צו (דברים כב) לא תחורש בשור ובחמור ופרט צו יחדיו, שלא תאמר אסור לחורש בשור לצדו ובחמור לצדו, ואביו ואמו קלל דקופא דריש ליה ר' יונתן לרבות את המקלל לאחר מיתה (לעיל סו. וכו"ז ב"מ צה:). דברה תורה כלשון בני אדם. הכי משמעו צני אלס (דברים ג). לא מקשינן הכאה לקללה. לומר שכסם שאינו לוקה על קללתו, דכתיב צעמך, קד לא ילקה על הכאלו (מכות טו.). כותים גירי אריות הן. דכתיב בספר מלכים (ב ז) וישלח ה' בסס את האריות, ותגייורו דכתיבי תסס בגלות שומרון (יבמות כד:.) וכתיס כתיבי תסס ויכא מלך אשור (אלעסי) מכותה, וקא חשבי שאר מקומות (צ"ק צח:) והכי קן כשאר עובדי כוכבים (קדושין עה:).		

מסורת הש"ס

(א) [עירובין 15: גיטין ד.], (ב) [עירובין שם שבת קלז. יומא מ.א. קידושין נג. שבתות יג. בכורות סא. כריתות כב.], (ג) ב"ק סז., (ד) [שם פח.], (ה) [יומא מג. וש"נ,] (ו) [חולין קטו: קמ.], (ז) לעיל 3: ב"ק ע: ב"ב כז.], (ח) [דברים כד.], (ט) [דברים סה.], (י) [ספרי תלף סה יב.], (יא) [מגיגה ד.], (יב) [מ' ימירא. רש"ש.], (יג) [דברים יט.], (יד) ע"י רש"י, (טז) [צ"ל פרק שמי מדות דף גכ.], (טז) [נוע"ע תוספות סוכה כח: ד"ה לרבות ותוספות מנחות סא: ד"ה אין לן].

גיליון הש"ס

תוס' ד"ה מונמצא וכו' תיבה דבסופה. עיין בריעב"א סמות דף ח ע"א ד"ה התם מעניינא דקרא:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מונמלא וכו' צפ' בתרא דעריכין בני שדה אחוזה ומלא פרט וכו' ויגאל בקרוב. י"ב וז"ע דהרי עריכין איתא להדיא משום דהכא מעניינא דקרא ולכן דרשין אע"פ דלא כמיני בידו:

מוסף רש"י

ובולחו אליבא דר' עקיבא. ממט קבלו (שבועות ד.ד.). יצא עבד שאין לו אחוזה. עם ישראל, שאיט נא־ נהלא, ל"א עבד אין לו אחוזה שמותר בלחוחו ונא־שת לחוי, דכתיב עם החמור, וזה שמעתי (ב"ק פח. ע"ש) אחיו הרא במצות. כל מלוה שהאשה חייבת בה עבד חייב בה, דגמר לה לא מלשה (שם). דבר הלמוד מענינו. זה אחד מ"י"ג מדות, מקרא שכתוב סתם ואין אנו יודעין כמה מדבר, הוי למדו מעטעט (חוריו קס). דבר סתם שאין מפורש בו כמה מדבר, הוי למדו מן העינין, פרשה שנכתב בה כמה העינין מיירי (שם קסד):

אלו הן הנחנקין פרק עשירי סנהדרין

חני סנא. להך מתני' דקתני מכר לאביו חייב: **סחם ספרא**. תורת

כהנים: סחם ספרי. ספר וידבר ומשנה תורה והאי סתמא דכי ימנא אישׁי) במשנה תורה הוא: **אלינא דרבי עקיבא**. ממה שלמדו

מר' עקיבא אמרוס: **של צים פלוני**. לא רלה להזכיר שמס שחשונין

תני תנא קמיה דרב ששת א"ל אני שונה רבי שמעון אומר מאחיו עד שיוציאנו מרשות אחיו ואת אמרת חייב א"תני פטור מאי קושיא דילמא הא ר"ש הא רבנן לא ס"ד דאמר ר' יוחנן^[6] סתם מתני' ר' מאיר סתם תוספתא ר' נחמיה^[7] סתם ספרא רבי יהודה סתם ספרי ר"ש וכולהו אליבא דר"ע: הוגוב בנו: מאי טעמא דרבנן אמר אבוי דאמר קרא וְכִי יִמָּצָא פֶּרֶט לְמִצְוֵי אֱלֹהִי רַב פָּפֹא לְאַבְיִי אֵלֹא מַעֲתָה^[2] כִּי יִמָּצָא אִישׁ שׁוֹכֵב עִם אִשָּׁה בְּעוֹרֶלֶת בֵּית פְּלוֹנִי דְּשִׁכְיָהּן גְּבִייהוּ הכי נמי דפטירי א"ל אנא^[3] מונמצא בידו קאמינא אמר רבא דהלכך הני מיקרי דרדקי ומתנו רבנן כמצויין בידן דמו ופטירי: גגב מי שחציו וכו':

^[8]תנן התם רבי יהודה אומר אין לעבדים בושת ^[7]מאי טעמא דר' יהודה אמר קרא וְכִי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים יַחְדּוֹ אִישׁ וְאֶחָיו מִי שֵׁישׁ לוֹ אַחִוה יֵצֵא עֶבֶד שֶׁאֵין לוֹ אַחִוה וּרְבֵנָּה אַחִוה הוּא בְּמִצּוֹת וְהָכֵא הֵיכִי דְרִישׁ ר' יהודה סבר מאחיו לאפוקי עבדים בני ישראל למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין ממוין למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין מיעוט אחר מיעוט ^[9]ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות וארבנן מאחיו לאפוקי עבדים לא משמע להו דהא אחיו הוא במצות בני ישראל מבני ישראל חד למעוטי עבד וחד למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין אוהרה לגובב נפש מגוין רבי יאשיה אמר ^[5]מלא תגובב רבי יוחנן אמר ^[6]מלא ימכרו ממכרת עבד ולא פליגי מר קא חשיב לאו דגניבה ומר קא חשיב לאו דמכירה ת"ר ^[5]לא תגובב ^[3]בגובב נפשות הכתוב מדבר אתה אומר בגובב נפשות או אינו אלא בגובב ממון אמרת צא ולמד משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן דבר הלמד מעניינו במה הכתוב מדבר בנפשות אף כאן בנפשות תניא אידך ^[7]לא תגובבו בגובב ממון הכתוב מדבר אתה אומר בגובב ממון או אינו אלא בגובב נפשות אמרת צא ולמד משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן ^[8]דבר הלמד מעניינו במה הכתוב מדבר בממון אף כאן בממון איתמר עידי גניבה ועידי מכירה בנפש שהוזמו חזקיה אמר אין נהרגין רבי יוחנן אמר נהרגין חזקיה דאמר כר"ע "דאמר "דבר ולא חצי דבר ורבי יוחנן אמר כרבנן דאמרי דבר ואפי' חצי דבר ומודה חזקיה בעדים האחרונים של בן סורר ומורה שהוזמו שנהרגין מתוך שיכולים לומר הראשונים להלקותו

פו.

מונמצא בידו קא **אמינא**. *תימא דבסוטה פ' עגלה ערופה (דף מה:.) דרשין כי ימנא חלל פרט למאוי ופטרינן עיר שרובה עובדי כוכבים וי"ל דהתם כתיב באדמה והוי כמו בידו דהכא ואכתי קשה דדרשין צפ' בתרא דעריכין (דף 3:.) גבי כתי ערי חומה ומנא פרט למאוי שלא ימכור צדקוח ויגאל בקרוב (א) וי"ל ^[6]כדפי' צקונטרס דהכא מריצויא דקרא: **יצא עבד שאין לו אחוזה**. פירש צקונטרס עבד אין לו אחוה ואפילו עם אחיו בני אביו דכתיב עם החמור עם הדומה לחמור וקשה דאם כן גר ומשוכר נמי ונראה לפרש שאין לו אחוה שאין יוצאי חלציו קרויין אחוה משא"כ בגר: **בני ישראל למעוטי מי שחציו וכו'**. אכל כולו משוכר וגר לא ממעט מצני ישראל וכן צפרק צנות כותים (מדה דף גז. ושם) בני ישראל מיטמאין צניצה וכו' אכל גרים ומשוכררים לא ממעט וכן שלהי ^[10]פ"ב דמנחות גבי סמיכה בני ישראל סומכין ואין העובדי כוכבים סומכין ומשוכרר וגר לא ממעטינן וכן צפ"ק דעריכין (דף ה:.) בני ישראל מעריכין ואין העובדי כוכבים מעריכין ולא ממעטינן גרים ולא עבדים משוכררין ותימה דצפרק כל המנחות באות מלֵא (מנחות דף סא: ושם) גבי תנופה אמרינן בני ישראל מניפין ואין העובדי כוכבים מניפין ואין לי אלא בני ישראל גרים ועבדים משוכררים מניין תלמוד לומר המקריב וכן צפ' הערל (יבמות דף עז: ושם) ובשלהי פ"ק דכריתות (דף 11:) אשה כי תזריע אין לי אלא בני ישראל גיורת ושפחה משוכררת מניין ת"ל אשה ושמה ככל הני ים שום רבוי דמרביתן מיניה גרים ומשוכררין ^[11]: **דַּבָּר וּאִפִּי'** חצי דבר. וא"ת הא אמרינן לקמן (דף 3.) קיים מקלֵת וצטיל מקלֵת דשאר מלות דברי הכל פטור ופי' צקונטרס משום דכתיב אִךְ הַנָּצִיר אֵשֶׁר חֵזַק לְדַבֵּר דבר דבר ולא חצי דבר וי"ל דרבנן נמי מודו דדרשין ולא חצי דבר והא דפליגי אדרכי עקיבא היינו משום דחשבי ליה דבר שלם דמנומס צמרויה (ב"ק דף ע:.) ובחזקת הבתים (ב"ב דף טו: ושם) וזכיר לחלק דבדרים דיש מקומות כה"ג צפ' ד' וה' (ב"ק דף ג. ושם) כופר שלם אמר רחמנא ולא חצי כופר ובפרק יש כבוד (בסויות דף מח:.) חומש ולא חצי חומש ובצמרויה (ב"ק דף עא:) חמשה צקר אמר רחמנא ואפי' חמשה תלאי צקר ובפרק אותו ואת בנו (חולין דף עט: ושם) פליגי ר' אליעזר ורבנן צשה ואפילו מקלֵת שֶׁה וּלְעֵינִן כִּסְיוֹ צָצִי ואפילו מקלֵת צָצִי ובפרק הבא על יבמתו (יבמות דף נט: ושם) צבטולה מקלֵת צבטולים ובכתובות פרק אלמנה (דף 15: ושם) צמקלֵת כסף ככל כסף ושלחי כסוי הדס (חולין דף פח. ושם) דס ואפילו מקלֵת דס וצריש צבורות (דף ג. ושם)

צבור ואפילו מקלֵת צבור: **מַתְּוֶה שִׁבּוּעִים** עדים הראשונים בו. אין הטעם תלוי בלמירתם אלא במאי דעידי גניבה ראשונה לא יכריז לעידי גניבה שניה כדאמרינן בצמרוזה (ב"ק דף ע: ושם) דמודה רבי עקיבא צשנים אומרים קידש ושנים אומרים בעל אע"ג עידי ביאה יכריז לעידי קדושין [הואילן] והן לא יכריז לעידי ביאה כוליה דבר הוא: גניבה

והני אלא אמרינן הואיל ויש עונש

על פי ראשונים שזה לקה על ידה תו לא שייכא ההוא סהדותא קמייתא צהני צתרייתא והני צתראי כוליה דבר קא עבדי:

להלקותו

עין משפט

גר מצוה

לא א מיי' פ"ט מהל' גניזה הלכה ג סגמ :סז:
לָב ב מיי' שם הל' ה:
לג ג מיי' שם הל' ה:

תורה אור השלם

1. בי יִקְרָא אִישׁ גִּבּוֹב נֶפֶשׁ מֵאֲחִיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַתְּעַמָּר בּוֹ וּמִקְבְּרוֹ וּמֵת הַגִּבּוֹב הַזֶּהוּא וּבִעֲרֶת הָרָע מִקְרָבָּהּ: דברים כז ז
2. כי יִמָּצָא אִישׁ שׁוֹכֵב עִם אִשָּׁה בְּעֵלֶת בַּעַל וּמֵתוֹ גַּם שְׂנִיָּהּ הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבִעֲרֶת הָרָע מִקְרָבָּהּ: דברים כב כב
3. וְגִבּוֹב אִישׁ וּמִקְבְּרוֹ וּמִקְרָא כִּידּוֹ מוֹת יוֹמָתוֹ: שמות כא טז
4. כי יָצָא אֲנָשִׁים יַחְדָּו אִישׁ וְאֶחָיו וּקְרָבָהּ אִשֶּׁת הָאָחִיר לְהַצִּיל אֶת אִשְׁתָּה מִיַּד מִפְּהוֹ וּשְׁלַחָהּ יָדָהּ וְהַזִּיקָהּ בְּמִבְּרָשֶׁיּוּ: דברים כה יא
5 לא תִרְצֹחַ לֹא תִנְאַף לֹא תִגְנֹב לֹא תִעֲנֶה בְּרָצֹחַ עַד שְׁקָר:
6. כי עֲבָדֵי דָם אֲשֶׁר בְּעַמִּיתוֹ: ויקרא יט יא
7. לֹא יִקְרָא יֵט יֹא תִבְחֹשׁוּ וְלֹא תִשְׁקָרוּ אִישׁ בְּעַמִּיתוֹ: ויקרא יט יא
8. לֹא יִקְוֹם עַד אָחִיר בְּאִישׁ לְקָל עוֹן וּלְקָל חֻטָּאת בְּכָל חֹטֵא אֲשֶׁר יִקְטֹא עַל פִּי שְ�נֵי עֵדִים או עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יִקְוֹם דְּבָרָה: דברים יט טו